

WORLD CULTURE AND INTERNATIONAL CULTURAL RELATIONS

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-237-1-8>

THE VALUE OF STUDYING THE «HISTORY OF WORLD CULTURE» IN THE UNIVERSITY OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION

ЦІННІСТЬ ВИВЧЕННЯ «ІСТОРИЇ СВІТОВОЇ КУЛЬТУРИ» У ВНЗ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Marukhovska-Kartunova O. O.

*Candidate of Philosophical Sciences,
Associate Professor,
Head of Section of Social Sciences of
the Department of Foreign Languages
and General Education Disciplines
KROK University of Economics
and Law
Kyiv, Ukraine*

Маруховська-Картунова О. О.

*кандидат філософських наук,
доцент,
зав. секції суспільних наук кафедри
іноземних мов та загальноосвітніх
дисциплін
Університет економіки та права
«КРОК»
м. Київ, Україна*

Європейський вибір України – це цивілізаційний прогресивний вибір, який відкриває перед Україною широкі можливості економічного, політичного і культурного розвитку та інтеграції в європейський освітній, науковий та культурний простір. Україна з точки зору геополітики знаходиться у самому центрі Європи та має надзвичайно сприятливе положення на стику трьох цивілізацій – православної, західної та ісламської. У зв'язку з цим актуальність та цінність вивчення у вищих навчальних закладах України хоч одної з нижчезазваних навчальних дисциплін «Історія світової культури» або «Культурологія» (з включенням в неї розділу про історію світової культури) дедалі значно зростає.

Необхідність ґрунтовного вивчення широкої взаємодії різноманітних культурних традицій та цивілізацій у сучасному світі для подолання культурних бар'єрів, міжцивілізаційних протиріч та запобігання ескалації міжкультурних конфліктів має стати нагальною потребою будь-якої демократичної держави взагалі, та сучасної

України в умовах воєнного та особливо післявоєнного часу, зокрема. Так, майже у всіх спеціальностях від гуманітарних до економічних, юридичних та інших, включаючи навіть спеціальність «комп'ютерні науки», згідно державних стандартів вищої освіти першого бакалаврського рівня в переліку компетентностей випускника є така загальна компетентність, як: «здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області....» [3, с. 6], а в деяких додається ще й така «цінування та повага різноманітності та мультикультурності». Але ж, на превеликий жаль, багато вищих навчальних закладів в Україні на економічних та інших спеціальностях навчання пішли шляхом майже повного або суттєвого скорочення навіть вибіркового дисциплін, в тому числі історичних, культурологічних, філософських та інших навчальних дисциплін, що значно обмежує здатність студентів опанувати гуманітарну складову вищої освіти. Тому для формування світоглядних та культурно-етичних цінностей студентської молоді необхідно посилити історико-культурний компонент як обов'язкову складову вищої освіти України, особливо в умовах європейської інтеграції та надання Україні статусу кандидата в члени ЄС.

Як відомо, саме поняття «культурологія» в науковий обіг ще на початку ХХ ст. ввели німецький філософ Вільгельм Оствальд [8] та американський антрополог Леслі Уайт [9]. В наш час є багато підходів до визначення поняття «культурологія», але загальноприйнятого визначення у сучасній науковій, енциклопедично-довідковій та навчально-методичній літературі й досі не існує. Найчастіше під «культурологією» мається на увазі самостійна міждисциплінарна сфера науки та освіти, яка покликана займатись дослідженням та вивченням людської культури в її «широкому» (культура людської діяльності взагалі) та «вузькому» (культурна діяльність окремих народів) розумінні.

Історія розвитку всієї людської цивілізації засвідчує, що ознайомлення та дослідження досягнень світової культури інших народів та ґрунтовні знання культури власного народу часто сприяли пом'якшенню міжцивілізаційних протиріч, запобіганню ескалації міжкультурних конфліктів на міжнародному та етнокультурних конфліктів на національному (державному) рівнях, створювали належні умови для мирного співіснування різних народів [2].

В країнах Західної Європи необхідність ґрунтового і організованого дослідження, тобто вивчення та передачі знань

студентській молоді в університетах з культурології та історії світової культури зрозуміли давно і поставились до цього досить відповідально й конструктивно. Сьогодні там функціонують десятки факультетів та сотні кафедр (найчастіше під назвою «Cultural Anthropology»), викладачі яких займаються науково-дослідницькою («Cultural Studies») та педагогічною діяльністю. Зокрема, вони видають кільканадцять спеціальних журналів, сотні найменувань наукових монографій та навчальних посібників, що створює сприятливі умови для підготовки тисяч відповідних висококваліфікованих фахівців [6, 7].

Вивчення європейського досвіду викладання в університетах соціально-гуманітарних дисциплін, взагалі, та «Історії світової культури» або «Культурології», зокрема, є надзвичайно важливим для України, оскільки питання впровадження західноєвропейських стандартів освіти у вітчизняну освіту ще історично склалися у період великих культурних епох Античності, Середньовіччя, Відродження, Просвітництва, Модерну та ін. Відомо, що «першими європейськими університетами, що з'явилися в XI-XIII ст., були Болонський, Оксфордський, Паризький (Sorbonne) та ін., які створили основу європейського стандарту освіти, що складалася з природничо-гуманітарних дисциплін» [4, с. 215]. Більшість університетів того часу були побудовані за типом класичного західноєвропейського університету православного напрямку системи «семи вільних наук» або «семи вільних мистецтв», до складу яких «входили граматики, діалектика, риторика (т. зв. науки тривіуму) та арифметика, геометрія, астрономія, музика (т. зв. науки квадрівіуму), які саме з античних часів називалися «вільними мистецтвами», тому що займатися ними могли тільки вільні люди, на противагу невільним рабам» [1].

Таким чином, можна зробити висновок, що, виходячи з цих європейських стандартів освіти з давніх часів до сьогодення в кожному університеті (дає універсальні знання) на будь-якій спеціальності студенти для свого всебічного розвитку та самовдосконалення мають вчити окрім своїх спеціальних фахових навчальних дисциплін т. зв. «сім вільних наук» [5]: граматику (тобто українську мову); діалектику (тобто філософію), риторичку (тобто логіку або ораторське мистецтво логічного висловлювання думок з метою переконання аудиторії); арифметику (тобто вищу математику або статистику); геометрію (тобто сучасні інформаційні технології); та музику (тобто культурологію або історію світової культури).

Так, у закладах вищої освіти України соціально-гуманітарні та історико-культурні навчальні дисципліни, в тому числі «Історія світової

культури» або «Культурологія» мають вивчатися в більш глобальному вимірі для формування ціннісних вмінь та навичок аналізувати закономірності та наслідки історико-культурних явищ та процесів в Європі та світі в контексті європейської інтеграції.

Література:

1. Дзюба О. М. Сім вільних наук (сім вільних мистецтв) URL: http://www.history.org.ua/?termin=Sim_vilnykh (дата звернення: 25.08.2022)
2. Маруховська О.О. Конфліктологія : навч. посіб. К. : Університет економіки та права «КРОК», 2003. 199 с.
3. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 122 «Комп'ютерні науки» для першого (бакалаврського) півня вищої освіти. Наказ Міністерства освіти та науки України № 962 від 10.07.2019. URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-vishoyi-osviti-zaspecialnistyu-122-kompyuterni-nauki-dlya-pershogo-bakalavrskogo-rivnya-vishoyi-osviti> (дата звернення: 23.08.2022)
4. Яремченко В. Д. Європейський стандарт вищої освіти в Україні. Українська культура: перспективи євроінтеграції. Інноваційні процеси в сучасній культурі : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практич. конф., м. Київ, 7–8 квітня 2016 р. Київ : КНУКіМ, 2016. Частина I. С. 214-217.
5. Яремченко В. Д., Хохун-Політова С. В. Національна освіта за системою західноєвропейського стандарту «семи вільних мистецтв». Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія: Педагогічні та історичні науки : збірник // М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. Вип. 90. С. 266-277.
6. An Anthropology of the European Union : Building, Imagining and Experiencing the New Europe. Eds. by I. Bellier, Th. M. Wilson. London: Routledge, 2020. 216 p.
7. Eller J. Cultural Anthropology : Global Forces, Local Lives. London: Routledge, 2013. 384 p.
8. Ostwald W. Energetische Grundlagen der Kulturwissenschaft. 1st ed. Leipzig, 1909. 184 s.
9. White L. The Science of Culture : A Study of Man and Civilization. New York : Percheron Press/Eliot Werner Publications. 2005. 502 p.